

PATVIRTINTA

Molėtų pradinės mokyklos

direktoriaus 2017 m. gegužės 31 d.

įsakymu Nr. V-103

MOLėtų PRADINės MOKYKLOS

SMURTO PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto prevencijos ir intervencijos vykdymo Molėtų pradinėje mokykloje tvarkos aprašo paskirtis – padėti mokyklos bendruomenei užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškomis ugdomuisi palankią aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.

2. Tvarkos aprašas nustato smurto stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą Molėtų pradinėje mokykloje.

3. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

3.1. į patyčias reaguojama nepriklausomai nuo smurto ir patyčių formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, religinės ar tautinės priklausomybės ar kitų asmens ypatybių;

3.2. bet kuris mokyklos darbuotojas (mokyklos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas), pastebėjęs ar sužinojęs apie bet kokios formos patyčias ar smurtą, reaguoja ir nedelsiant stabdo;

3.3. veiksmų imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų.

4. Visi mokyklos bendruomenės nariai (mokiniai, administracijos atstovai, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, mokinių tėvai (globėjai, rūpintojai), kiti darbuotojai) supažindinami su mokyklos smurto prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka, ją įgyvendinančiais dokumentais ir patvirtina tai savo parašu.

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **patyčios** –psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės kitam daromi tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, kuriais siekiama pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

5.1.1. **žodinės patyčios**: pravardžiavimas, grasinimas, uėjimas, užgauliojimas, užkalbinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

5.1.2. **fizinės patyčios**: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

5.1.3. **socialinės patyčios**: socialinė izoliacija ar tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

5.1.4. **elektroninės patyčios**: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, naudojimas informacinėmis technologijomis siekiant įbauginti, pakenkti žmogaus reputacijai ar kitokiu būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui;

- 5.2. patyčias patyręs asmuo – mokinys ar suaugęs, iš kurio tyčiojamas;
- 5.3. besityčiojantysis - mokinys ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;
- 5.4. patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai), kiti suaugę;
- 5.5. smurto ar patyčių stebėtojas – asmuo, matęs ar žinantis apie smurtą ar patyčias;
- 5.6. **smurtas** – smurtiniai ir nusikalstami veiksmai (turto naikinimas, vagystės) mokykloje, sąmoningas jėgos taikymas siekiant sužeisti ar įžeisti kitą asmenį, atviras ir sąmoningas fiziškai agresyvus elgesys kito žmogaus atžvilgiu;
- 5.7. smurto rūšys:
- 5.7.1. **fizinis smurtas** – tai faktinę ar potencialią fizinę žalą sukeliantys veiksmai, sąveikos tų asmenų, kurie yra atsakingi už vaiką, turi jo pasitikėjimą ar santykinę valdžią ir kontrolę. Atsitiktinė žala ar sužeidimas paprastai nelaikomi smurtu;
- 5.7.2. **psichologinis smurtas** – tai judėjimo laisvę apribojantys veiksmai, nuvertinimo, menkinimo, žeminimo, šmeižto, grasinimo, atskyrimo, kvailinimo ar kitokie ne fizinio kontakto priešiški elgsenos modeliai, sukeliantys ar sudarantys sąlygas sukelti žalą vaiko fizinei, emocinei, psichinei, dvasinei, moralinei ar socialinei sveikatai ir vystymuisi. Šie veiksmai yra sąmoningai atliekami asmens, turinčio tiesioginę valdžią, galią vaiko atžvilgiu ar vaiko pasitikėjimą;
- 5.7.3. **seksualinis smurtas** – tai vaiko įtraukimas į seksualinę veiklą, kuriai jie nėra pakankamai subrendę, kurią nepilnai suvokia, į kurią nesugeba tinkamai reaguoti, kuri pažeidžia socialinius tabu ir kuria tvirkintojas siekia patenkinti savo seksualinius poreikius ar gauti su šia sritimi susijusį pelną;
- 5.7.4. **nepriežiūra** – vaiko atstovo pagal įstatymą ir (ar) už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių vaiko fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliant grėsmę vaiko fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai ir raidai;
- 5.8. **patyčių prevencija** – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti, imantis mokyklos bendruomenės narių švietimo, informavimo ir kitų priemonių;
- 5.9. **patyčių intervencija** - mokyklos vadovo, pavaduotojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų mokyklos darbuotojų koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visumą;
- 5.10. **patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo stebėsena** – situacijos mokykloje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas;
- 5.11. **smurto ir patyčių prevencijos vykdymas** – nuolatinis procesas smurto ir patyčių rizikai mažinti, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio įsivertinimą ir tolesnių veiklų planavimas.
6. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministro patvirtintomis “Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis”.

II SKYRIUS

APSAUGA NUO SMURTO MOKYKLOJE

7. Mokykloje draudžiama bet kokia smurto forma, nukreipta:

7.1. mokinių prieš mokinius;

- 7.2. mokyklos darbuotojų prieš mokinius;
- 7.3. mokinių prieš mokyklos darbuotojus;
- 7.4. mokyklos darbuotojų prieš kitus tos pačios mokyklos darbuotojus;
- 7.5. mokyklos darbuotojų prieš mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus);
- 7.6. mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) prieš mokinius, mokytojus ir kitus darbuotojus.
- 8. Bet kuris mokyklos bendruomenės narys (mokinys, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas, administracijos atstovas, kitas darbuotojas) apie pastebėtą ar žinomą bet koki smurto formos atvejį nedelsiant informuoja mokyklos vadovą ar VGK pirmininką, tą pačią dieną raštu užpildo patvirtintą pranešimo apie patyčias formą (toliau – Forma), priedas Nr. 1, 1 lapas.
- 9. Įtarus ar pastebėjus smurtą ar patyčias tarp mokinių, kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas:
 - 9.1. nedelsiant įsikiša ir/ar pastebėjus patyčias nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;
 - 9.2. primena mokiniui, kuris tyčiojosi, mokyklos nuostatus ir mokinio elgesio taisykles;
 - 9.3. esant kitos reikalingos pagalbos būtinumui (pvz., policijos, medicininės pagalbos), kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus), mokyklos darbuotojus, medicinos darbuotojus) ar institucijas;
 - 9.4. informuoja mokyklos vadovą ar VGK pirmininką, klasės vadovą apie įtariamas ir /ar įvykusias patyčias, užpildo patvirtintą formą.
- 10. Mokiniais, kuriems visai mokyklai taikomos prevencinės priemonės yra nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencinės priemonės, patvirtintos 2016 m. kovo 29 d. mokyklos direktoriaus įsakymu Nr. V-34 “Poveikio priemonių netinkamai besielgiantiems mokiniams taikymo sąlygos ir tvarka”.
- 11. Mokyklos vadovas imasi priemonių, kad mokiniai, jų tėvai (globėjai, rūpintojai), darbuotojai turėtų galimybę neatlygintinai gauti psichologo pagalbą. Psichologo pagalba neatlygintinai pradedama teikti nedelsiant, bet ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pranešimo gavimo apie smurtą ar patyčias.

III SKYRIUS

SMURTO STEBĖSENA IR PREVENCIJA MOKYKLOJE

I SKIRSNIS

MOKYKLOS VEIKLA IR VALDYMAS

- 12. Smurto prevencija ir intervencija yra svarbi mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi mokyklos vadovas, vaiko gerovės komisijos nariai, klasių, dalykų mokytojai, o jos vykdyme dalyvauja visi mokyklos bendruomenės nariai.
- 13. Mokyklos vadovas tvirtina Tvarkos aprašą.
- 14. Atsako už smurto prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos (toliau – Tvarka) aprašo įgyvendinimą mokykloje, sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto apraiškoms ir žalingiems įpročiams aplinką.
- 15. Mokyklos vadovas, gavęs informaciją apie smurto ar patyčių atvejį mokykloje:
 - 15.1. inicijuoja pokalbį su suinteresuotais asmenimis ir įvertina gautą informaciją;
 - 15.2. informuoja teisės aktų numatytas institucijas apie įvykusį smurto ir patyčių atvejį;

- 15.3. bendradarbiauja su suinteresuotomis institucijomis dėl įvykusio smurto ir patyčių atvejo;
- 15.4. numato švietimo pagalbos ar kitos reikalingos pagalbos (pvz., policijos, medicininės pagalbos) priemones smurtą ar patyčias patyrusiems ar smurtavusiems dalyviams, stebėtojams (mokiniams), tėvams.
16. Smurto prevencijos stebėsenos, prevencijos ir intervencijos tvarkos įgyvendinimą koordinuoja mokyklos V GK.
17. Užpildytos formos apie smurto ir patyčių atvejus mokykloje pateikiamos mokyklos V GK pirmininkui, registruojamos patyčių registracijos žurnale (priedas Nr. 2, 1 lapas) ir saugomos mokykloje V GK nustatyta tvarka.
18. **Vaiko gerovės komisija:**
- 18.1. rūpinasi saugios ir palankios mokiniams aplinkos kūrimu;
- 18.2. renka informaciją apie mokymo(si) aplinkos saugumą, mokyklos bendruomenės narių tarpusavio santykius, patyčių paplitimą mokykloje, analizuoja surinktus duomenis, apklausos rezultatus pristato mokyklos bendruomenei Mokyklos tarybos, Mokytojų tarybos posėdžių, tėvų susirinkimų metu:
- 18.2.1. inicijuoja ir vykdo apklausas apie patyčių paplitimą mokykloje du kartus per metus - lapkričio ir kovo mėn.;
- 18.3. remdamasi gautais duomenimis apie smurtą ir patyčias mokykloje, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos planą;
- 18.4. analizuoja smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos plano įgyvendinimą, įvardija sėkmes ir nesėkmių priežastis, numato tolesnius žingsnius;
- 18.5. nuolat bendradarbiauja su klasių mokytojais dėl fiksuotų pranešimų apie patyčias ir smurtą (pagal situaciją);
- 18.6. teikia pasiūlymus mokyklos vadovui dėl smurto ir patyčių prevencijos bei intervencijos priemonių įgyvendinimo mokykloje, mokyklos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;
- 18.7. teikia pasiūlymus mokyklos vadovui dėl mokyklos Tvarkos aprašo tobulinimo.

II SKIRSNIS

SOCIALINIŲ IR EMOCINIŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMAS

19. Mokykla sudaro sąlygas kiekvienam mokiniui nuolat dalyvauti bent vienoje nuoseklioje, ilgalaikėje socialines ir emocines kompetencijas (savęs pažinimas, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimas, pykčio valdymas, streso įveika, bendravimas, bendradarbiavimas, kito socialiniai įgūdžiai) ugdančioje prevencinėje programoje.
20. Mokinių socialinės ir emocinės kompetencijos ugdomos:
- 20.1. įgyvendinant prevencines programas: „Obuolio draugai“, „Antras žingsnis“, „Gyvenimo įgūdžių programa“ ir kt.;
- 20.2. integruojant prevencines programas į dalyko (-ų) ugdymo turinį;

20.3. integruojant į neformaliojo vaikų švietimo veiklas, organizuojant prasmingas, bendruomeniškumą, savanorystę, pilietiškumą, saviraiškų dalyvavimą skatinančias veiklas.

21. Mokytojų kompetencija:

21.1. pedagoginiams darbuotojams (ne rečiau kaip kartą per ketverius metus) organizuojami mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo kvalifikaciniai renginiai;

21.2. savišvieta: asmeninių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas.

22. Už mokykloje prevencinių programų vykdymą atsakingas direktoriaus pavaduotojas ugdymui.

III SKIRSNIS

POZITYVAUS MOKYKLOS MIKROKLIMATO FORMAVIMAS

23. Mokykla kuria mokymo (si) aplinką, palankią asmenybės ūgčiai, kuriami pozityvūs, tarpusavio pagarba, parama ir pasitikėjimu, bendromis vertybėmis grįstus santykius, puoselėjamos mokinių stiprybės ir galios, skatinami ir stiprinami bendrumo, tapatumo ir priklausymo mokyklos bendruomenei jausmai.

24. Mokykloje susitarta dėl elgesio normų:

24.1. mokinių elgesio normos įtvirtintos mokinių elgesio taisyklėse;

24.2. darbuotojų elgesio normos įtvirtintos Mokyklos darbo vidaus taisyklėse ir pareigų aprašuose.

IV SKIRSNIS

TĖVŲ ĮTRAUKIMAS

25. Mokykla bendradarbiauja su mokinių tėvais (globėjais, rūpintojais), įtraukia juos kuriant saugią mokymo(si) aplinką, sprendžiant smurto ar patyčių atvejus mokyklos aplinkoje.

26. Tėvai informuojami ir konsultuojami patyčių ir smurto prevencijos, saugios aplinkos mokykloje kūrimo klausimais.

27. Vaikų patyrusių smurtą ar smurtavusių tėvai nukreipiami psichologinėms konsultacijoms ir rekomenduojami mokymai.

V SKIRSNIS

SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA

28. Visi mokyklos bendruomenės nariai smurto ir patyčių atveju vadovaujasi „Smurto prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašu“, patvirtintu mokyklos direktoriaus 2017 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. V-103.

29. **Bet kuris mokyklos darbuotojas** (dalykų mokytojas, pagalbos specialistas, mokyklos administracijos atstovas, kitas darbuotojas):

29.1. nedelsdamas įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus patyčias ar smurtą, jas stabdo;

29.2. primena mokiniui, kuris tyčiojosi, mokyklos nuostatas dėl smurtavimo ir patyčių, elgesio taisykles;

29.3. esant reikalingumui pagalbos mokiniui dėl sveikatos, kreipiasi į VSP specialistą, jam nesant, į klasės mokytoją;

29.4. nedelsdamas informuoja klasės mokytoją apie smurto ar patyčių įvykį. Jei klasės mokytojo tuo metu nėra, informuoja mokyklos vadovą, VGK pirmininką ar socialinį pedagogą;

30. **Klasės mokytojas:**

- 30.1. kartu su mokiniais aptaria mokykloje priimtas elgesio taisykles (normas), jas papildo (jei yra būtinybė) konkrečiai klasei reikalingomis taisyklėmis, priedas Nr. 3, 1 lapas;
- 30.2. klasėje vykdo bent vieną prevencinę programą, ugdo mokinių socialines ir emocines kompetencijas;
- 30.3. klasės mokinius supažindina su smurto formomis, jų atpažinimo kriterijais;
- 30.4. aptaria ir priima bendrą susitarimą dėl veiksmų, patyrus pačiam ar įtarus, kad klasės draugas galimai patyrė patyčias ar smurtą;
- 30.5. klasės mokinių tėvai supažindinami su susitarimais klasėje, veiksmais, mokiniui patyrus ar įtarus, kad klasės draugas galimai patyrė patyčias ar smurtą;
- 30.6. pastebėjęs ar gavęs informaciją apie smurtą ir patyčias:
 - 30.6.1. nedelsdamas reaguoja į smurtą ir patyčias, jas stabdo;
 - 30.6.2. išsiaiškina situaciją, surenka reikiamą informaciją;
 - 30.6.3. tą pačią dieną organizuoja individualius pokalbius su smurtą ar patyčias patyrusiu mokiniu (iais), smurtavusiu (-iais) ar besityčiojančiu (-iais) mokiniu (-iais), įvykio stebėtoju (-iais);
 - 30.6.4. tą pačią dieną informuoja įvykio dalyvių tėvus (globėjus, rūpintojus), jei yra būtinybė – kviečia juos pokalbiui į mokyklą, aptaria tolimesnius veiksmus;
 - 30.6.5. užpildo pranešimą apie patyčias formą, jį pateikia V GK pirmininkui;
 - 30.6.6. vykdo tolesnę smurto ir patyčių situacijos stebėseną;
 - 30.6.7. esant poreikiui kreipiasi dėl pagalbos mokiniui specialistų pagalbos teikimo;
 - 30.6.8. nesiliaujant patyčioms imasi spręsti patyčių atvejį, kreipiasi į mokyklos vaiko gerovės komisiją, pateikia surinktus faktus apie mokinio (-ių) netinkamą elgesį.
 - 30.6.9. įtardamas apie mokinio patiriamą smurtą artimoje aplinkoje ar gavęs informaciją apie patirtą smurtą, nedelsdamas informuoja mokyklos socialinę pedagogę.

31. Mokyklos vaiko gerovės komisija:

- 31.1. gavusi informaciją apie smurto ir patyčių smurtą, organizuoja posėdį ir įvertina turimą informaciją;
- 31.2. parengia veiksmų planą, su juo supažindina smurtą ar patyčias patyrusį mokinį, smurtavusį ar besityčiojantį mokinį, visų smurto ar patyčių atvejyje dalyvavusių mokinių tėvus, paskiria atsakingą asmenį, informuoja smurtavusį ar besityčiojantį mokinį ir jo tėvus apie nevykdymo pasekmes;
- 31.3. esant reikalui koreguoja sudarytą veiksmų planą;
- 31.4. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius posėdžius situacijos įvertinimui;
- 31.5. nuolatos informuoja mokyklos vadovą apie esamą situaciją;
- 31.6. reguliariai renka informaciją apie mokymo(si) aplinkos saugumą, mokyklos bendruomenės narių tarpusavio santykius ir identifikuoja aktualias problemas, ieško sprendimo būdų.

32. Socialinis pedagogas:

- 32.1. gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias, nedelsdamas išsiaiškina, ar tai smurto/patyčių atvejis;
- 32.2. organizuoja individualius pokalbius su smurto/patyčių dalyviais, juos konsultuoja;
- 32.3. informuoja smurto/patyčių dalyvius dalyvių tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;
- 32.4. toliau bendradarbiauja su tėvais (globėjais, rūpintojais), klasės mokytoju;
- 32.5. esant poreikiui (sudėtingesniais atvejais) kreipiasi pagalbos į VSP specialistą, kitus pagalbos mokiniui specialistus;
- 32.6. bendradarbiauja su socialiniais partneriais (policija, VTAS, PPT);

- 32.7.vykdo tolesnę sudėtingesnių smurto ar patyčių atvejų stebėseną;
- 32.8.nesiliaujant smurtui/patyčioms ar esant sudėtingesniam atvejui, raštu kreipiasi į mokyklos VGK ir perduoda turimą informaciją apie netinkamą elgesį;
- 32.9.gavus informaciją apie mokinio patirtą/patiriamą smurtą šeimoje, informuoja VTAS, policiją;
- 32.10. išsiaiškinus situaciją apie priimtus sprendimus nedelsdamas informuoja mokyklos direktorių, perduoda mokyklos VGK turimą informaciją apie įvykusį smurto/patyčių atvejį bei taikytas intervencijos priemones.
33. **Mokyklos vadovas:**
- 33.1. Mokyklos vadovas, sužinojęs apie mokyklos darbuotojo patiriamas patyčias ar mokyklos darbuotojo tyčiojimąsi, nedelsdamas imasi priemonių, numatytų Tvarkos apraše. Darbuotojui rekomenduoja raštu kreiptis į administraciją.
- 33.2. Kitiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius mokykloje teikiama švietimo pagalbos specialistų pagalba.
- 33.3. Tais atvejais, kai mokykloje nėra švietimo pagalbos specialistų ar yra kitos priežastys, administracijos atstovas nukreipia mokinį ir jo tėvus į Savivaldybės švietimo pagalbos įstaigą.

IV SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

34. Visi dokumentai, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.
-